

Мисливські усмішки (скорочено)

Остап Вишня

*Остап Вишня
Мисливські усмішки
(Збірник)*

*Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.
Авторські права на переказ належать Укрлібу*

ВІДКРИТТЯ ОХОТИ

"Відкриття полювання" буває двічі: 1 серпня на птицю, а 1 листопада на звіра, але для кожного мисливця відкриття полювання тоді, коли після довгої перерви у руках знову рушниця. Перед цим багато турбот: рушниця, набої, одяг, рюкзак. А ще треба вирішити куди і з ким їхати.

Куди їхати? Одного разу вам кажуть, що біля Борисполя, на озерах, багато качви. А на завтра хтось каже, що там озера повисихали, тому треба їхати на Носівку. Іще через день чуєте, що в Носівці самі жаби, а коли вже їхати, щоб з качками бути, так тільки на Яготин. І т. д. і т. п.

З ким їхати? Можна з Іваном Петровичем. Він розказуватиме про свого пса гордона, який одного разу став на стойку в густій ліщині на вальдшнепа, та так став, що годі було зрушити, довелося лишити в лісі. А коли Іван Петрович повернувся через рік, кістяк гордона і досі стояв. Гарний то був пес. Даєш йому гроші: "Джек! Миттю пляшку вина!" За пів години вже летить з вином. Тільки не можна було більше грошей давати: решту обов'язково проп'є!

Якщо поїдете з Пилипом Федоровичем, він розповість вам про короткозорого старенького бухгалтера, пристрасного мисливця, з якого жартувала вся компанія. Наприклад, якось вдягнули kota в заячу шкуру, а бухгалтер у нього стріляв, і "заєць" видерся на телеграфний стовп. А якось прикололи шпилькою до вбитого зайця папірця з написом: "За що ви мене вбили?!" та того зайця й посадили під кущем і спрямували на нього короткозорого бухгалтера. Він вистрелив, підбіг, а там такий на записці заячий докір!

...А чи не пореготались би ви з оповідання одного старенького дідуся, як він колись, буди молодшим, не мав рушниці, а завжди додому з качками приходив. Він ховався в очереті, і коли мисливці стріляли в качок, кричав: "Врятуйте!". Мисливці тікали, бо думали, що когось убили. А дід тоді качечки позбирає і додому...

З першим вистрілом полювання відкриті.

ЯК ВАРИТИ І ЇСТИ СУП З ДИКОЇ КАЧКИ

М. Т. Рильському

Поїхали ви на лугові озера, на очерети й на тихі плеса. Берете з собою рушницю, набой, всілякий інший мисливський реманент: рюкзак, буханку, консерви, огірки, помідори, десяток укруту яєць і стопку... Стопка береться для того, щоб було чим вихлюпувати воду з човна, коли човен тече...

Дика качка любить убиватись тихими вечорами, коли сонце вже сковзнуло з вечірнього пруга. А вранці дика качка зривається шукати вашого пострілу рано-рано, тільки-но починає на світ благословляти. Звуться ці часи у мисливців "зорьками" – вечірньою й ранковою...

На вечірню зорьку ви спізнались. Це обов'язково... Запізнення на вечірню зорьку – це мисливський закон. Словом, спізнались... До озерця ви підходите вже тоді, коли качки полягали спати... Але ви не сумуйте, бо поблизу кожного лугового озера є чи ожеред, чи копиці пахучого сіна... Ви йдете до ожереду й розташовуєтесь... Ви розгортаєте сіно, простеляєте плаща, лягаєте горілиць, дивитесь на небо з зірками і думаєте...

А потім витягаєте стопку, і старі, досвідчені ваші товариші по полюванню починають розповідати різні надзвичайні випадки з мисливського життя. Поволеньки голос оповідача тихшає, потім якимось переривається і зовсім затихає...

Раннім-рано ви встаєте... Почалася ранкова зорька... Тут уже все залежить од вашого уміння, від майстерства і практики... Цільтесь в качку обов'язково в око. І бахкайте. А коли не повезе, не сумуйте, старайтесь їхати чи йти з полювання повз базар. А потім готуйте янтаревий суп із дикої качки...

Найперше й найголовніше – обскубити качку. Робити це краще в себе в кабінеті. Одчиніть вікна й двері, щоб вітерець був... Обскубили, тоді вже до мами, чи до дружини, чи до сестри. Коли дружина чи мама, охнувши, кине вам: "Та це ж курка, а не качка!" – ви авторитетно заявіть: "Це – качка. Тепер усі такі качки пішли" — "А чому в неї горло перерізане?" — "Чому? Чому? Все вам так ото цікаво знати. Летіла, побачила, що націляюсь, виходу не було, взяла й... зарізалась".

Залишається, отже, останнє: їсти суп. Як його їсти? Ложкою! Попоївши, лягайте на канапу й читайте "Записки охотника" Івана Сергійовича Тургенева. Прекрасна книжка!

ЛИСИЦЯ

Лисицю найвигідніше полювати взимку, тоді в неї шкурка густа, лискуча та пухната. Хутро лисиці називається горжетка.

Збираєтесь ви і кажете вдома: "На лисиць поїду! У Сріблянському ярку, казав Йосип Явдокимович, два виводки". Обіцяєте привезти горжетку.

На полювання треба одягатись дуже тепло, бо зима. А на гону треба стояти довгенько: лисиця йде великим колом, доки собаки її тим колом обженуть, замерзнути можна. Чекати іноді доводиться довгенько, поки собаки приженуть лисицю.

Вам удома кажуть: "Ти їздиш-їздиш, стріляєш-стріляєш, собак годуєш, а в Ганни Іванівни он яка чорнобурка! І рушниці нема, і собак нема". Ви кажете, що на Україні чорнобурка не трапляється. "Повні комісійні крамниці!" — "Та що ти, господь з тобою! Що ти хочеш, щоб я з гончаками у комісійній крамниці чорнобурку полював?!"

Взагалі збори для полювання на лисицю дуже й дуже, як бачите, складна справа...

В коротенькому козушці, в повстяниках і в капелюсі на лисичачім хутрі виходите ви з тепло-затишної хати Йосипа Явдокимовича й простуєте до Сріблянського ярка. Ранок. Морозець. Порипує сніжок. Визирнуло сонце. Застрибали на сліпучо-білій ковдрі мільярди діамантів... З вами йдуть собаки Докучай і Бандит. Докучай іде спокійно, він багато літ прожив уже, його вже нічим не здивуєш, а Бандит нервується, рветься і так жалібно скавучить. Йосип Явдокимович радить: "Пустимо з того боку, од груші, щоб проти вітру". Ви стаєте трохи далі груші в ліщині, а Йосип Явдокимович сідає за терном. Ви роздивляєтесь на сліди. Он далі трохи покотилися в ярк одна за одною кругленькі ямочки, і де-не-де між ямочками ніжнолегесенький по снігу "чирк". То лисичка з нічного полювання в ярк одпочивати пішла...

Легенький свист. То Йосип Явдокимович подає знак, що він уже на місці. Відпускаються з смика Докучай і Бандит. Через кілька хвилин собаки гавкають, когось женуть. Докучай подає перший "гав" значно нервовіше і йде за нею, гавкаючи трохи частіше і вищим тембром, ніж за зайцем. А Бандит і за зайцем, і за лисицею однаково істерично: "Ай-йй-йй! Ай-йй-йй!"

Погнали лисицю... Перша горжетка на вас іде! Ви стріляєте. Вискакує Докучай, за ним Бандит. Докучай зиркає у ваш бік, бачить, що нічого нема, рывкає суворим басом і мчить далі. За ним Бандит: "Ай-йй-йй! Ай-йй-йй!"

Покотила горжетка через яр. Докучай мало-мало не на хвості в неї сидить. На Йосипа Явдокимовича пішла. Аж ось чути постріл. Дим і снігова курява біля Йосипа Явдокимовича. Прибігаєте до Йосипа Явдокимовича. "Єсть?" Він дивиться кудись убік і не каже, а стогне: "Єсть! Он! За терном!" Стрибаєте за терен, падаєте в сніг... А десь далеко, аж у другім кінці яру, Бандит аж плаче та заливається: "Ай-йй-йй! Ай-йй-йй!" Горжетку ганяє...

Приїздите ви додому в старому Йосипа Явдокимовича кашкеті, бо лисичачу капелюху ви загубили... Вам дома й кажуть: "Горжетка? Чорнобурка?! Одна була лисичача капелюха, та й ту прополював. І хто ті рушніці вигадав?!" Та нічого: одужає Докучай – знову за горжетками їздитимемо.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

ЗАЄЦЬ

I

Золота осінь... Рипить дуб, замислився перед зимовим сном ясен, тяжко зітхає клен, і тільки берізка білявим станом своїм кокетує. Запізнілі журавлі кличуть "кру-кру". У цю пору заєць уже має гарне хутро.

Набиваються набойі крупним шротом, витягаються теплі штани й піджак, мастяться грубіші чоботи, деруться на онучі теплі підштаники... Коли в качачому полюванні більшу вагу мали помідори й огірки, то тут їх заміняють сало й ковбаса. Незмінною залишається стопка. З неї, при певному досвіді, дуже добре оглядати обрій; коли

дивитись крізь дно, — місцевість рельєфнішає.

Вдома прощаєшся на 2-3 дні. Ледве не забуваєш рушницю, котрою вдома хтось стола підпер, бо ніжка поламалась... Наказуєте перед дорогою дружині дізнатися, як зайця салом шпигувати. Обіцяєте привезти 5 зайців і їдете.

II

Полюють зайців в основному трьома способами: з підйому, з-під собак-гончаків і на засідах.

З підйому можна полювати одному й колективом. Ідеш собі один і "витоптуєш" зайця, який, як відомо, вдень лежить і відпочиває... Коли полюєте компанією, тобто колективом, краще йти такою ніби дугою, щоб фланги були спереду від центра. Заєць як вискочить, приміром, в центрі, то вже йому, інакше як на сковорідку, бігти нема куди. Коли йдете один, то один промазуєте, коли йдете колективом, то промазуєте колективом.

Дуже цікаво полювати зайців з собаками-гончакими. Коли такі собаки є, їх пускають у лісок чи в байрак, вони біжать, підіймають зайця і "голосом" його гонять. Ви стаєте на путі і стріляєте. Та краса заячих ловів з гончакими не тільки у вашому промахові... Голоси собак утворюють оригінальний оркестр. Стоїш, слухаєш і мажеш, мажеш, мажеш...

На засіди ви виходите, коли вже добре стемніє... Виходите в великому дубленому кожусі. Хазяїн вас питає: "Може б, і свитку ще надягли?" Засідаєте біля величезного колгоспного ожереду соломи... Ніч темна, бадьора. Щільно закутуєтесь у кожуха... Замислюєтесь... Мимоволі із грудей: "Ой, зійди, зійди, ясен місяцю..." А зранку раптом над вухом: "Доброго ранку! Заснули?!" Ще й рушниця десь пропала...

III

Додому ви все-таки зайця привезли. "А де ж рушниця?" – питається посемейство. Кажете, що в майстра. Увечері ви їсте нашпигованого салом зайця. За столом урочисто: перший в цьому сезоні заєць. Трапезу ділить з вами і ваш вірний по полюванню товариш. Після вечері товариш просить віддати йому завтра те, що на зайця вам позичив.

ВЕДМІДЬ

I

Ведмідь у нас на Україні, крім як у зоологічних парках, ніде не водиться, через те не так уже й страшно по наших лісах вальдшнепа, чи зайця, чи лисицю полювати. Якби були ведмеді, наші охотники – люди тихі, сумирні й поетично ніжні, перелякалися б.

Ведмеді бувають бурі, і сірі, і білі... Бурі – ревуть по лісах, починаючи з Брянщини. Сірі зветься "грізлі", водяться далеко. А білі – ті у полярних морях та океанах, і далеко до них їхати, і холодно. Але для кожного мисливця забити ведмедя – то вже така для нього честь і така йому з того слава, що хоч теоретично, а хочеться.

Лежить таке велике-велике та волохате ведмеже хутро у вас у кабінеті перед канапою. Ви сидите на канапі, а перед вами приятелі сидять. Ви їм кажете: "Оцього ведмедя сам убив!" Приятелі ваші подивляться один на одного і обов'язково котрийсь із

них кахикне. Не звертайте на це "кахи" ніякої уваги й розказуйте їм, як ви полювали на ведмедя, вигадуйте, поки ситуацію не врятує дружина, яка запросить усіх до столу.

II

Добрий мій знайомий, тов. С., хоч сам він і не мисливець, розповів мені дуже інтересний спосіб полювати ведмедя.

Виявляється, що дорослі ведмеді дуже пристрасні математики. У місці, де він живе, треба прибити на дереві аркуш з формулою: $2 \times 2 = 5$ Прибивати треба так, щоб ведмідь ту математичну формулу побачив. Коли він її побачить, то з ним почне коїтись щось неймовірне. Він почне ламати собі голову. Так йому голова і трісне. А ви навалюйте ведмедя на гарбу і урочисто везіть додому. Дехто з мисливців, щоб не видати секрету цього способу полювання на ведмедя, потім б'є його кинджалом у серце.

Вищеописаного способу полювати ведмедя я не перевіряв, але всі, хто його знає, кажуть, що він дуже добутий.

III

Ще був один непоганий спосіб придбати ведмеже хутро, але тепер навряд чи можна його здійснити.

Якось трапилася така охотницька за старих часів пригода. У вересні місяці, якраз на другу пречисту Трохим Свиридович та Семен Петрович полювали на вальдшнепів біля Кленової. А в Кленовій на другу пречисту величезний щороку ярмарок з'їздився. На ньому чоловіки побачили циганський табір з двома ведмедями.

Надвечір мисливці трапезували. Довгенько трапезували. Уже й сонце за Гулеву гору сховалося. Потім почали співати всіх пісень, яких знали. Трохим Свиридович навприсядки пішов. Уже й потанцювали, а проте все ще трапезують. Потім витяг вальдшнепа з сітки, дивився, дивився на нього та й каже: "Пт-та-ташечко! Люб-б-б-ая! За що ти мерррртвая? Хіба ж ти з-в-в-вір? Хіба ти мед-вед-мед-мідь?!" А потім як ісхопиться: "Мед-вед-ведя хочу!"

Мисливці не пам'ятали, як то було. Згадували лише, що кругом кричали цигани, кусався ведмідь, когось відтягали. А коли прокинулися, то виявилось, що вони у хліві станового пристава. Так мисливці за все життя один тільки раз на ведмедя і полювали. Тепер так на ведмедя полювати вже не вдасться: нема ярмаркових тепер, слава богу, ведмедів...

IV

А приємно все-таки лежати на канапі, вкритій ведмежою шкурою, й посміхатися: "Сам убив! Їй-бо, сам!"

БЕКАС

Присвячую Г. І. Косарьову

Бекас – це птиця, але кожен мисливець знає, що полювати бекаса без собаки, це все одно, що справляти весілля без музики. Отже, коли хочете говорити про бекаса, треба перш за все говорити про собаку.

Бекас – невеличкий болотяний птах, сіренький, з біленьким на пупці пір'ячком, дуже меткий, із дуже довгим дзьобом, довгенькими ногами, зривається з характерним

для нього криком і летить зигзагами. Який же смачний смажений бекас! А засмажують його разом з потрухами. Але без собаки його не зловити.

Є такі породи собак: лавераки, гордони, ірландські сетери, пойнтери, континентальні лягаві, грифони, спаніелі, пудель. Яка порода з них найкраща? Та, з якою полюєте ви.

Охотник-початківець, не зв'язаний мисливськими родинними традиціями, придбавши рушницю, шукає собаку. Теща його, прекрасна завжди бабуса, принесе від подруги сетера. Які ж ви раді: перший у вашім житті мисливський собака. Згодом ведете собаку в собачу секцію, на експертизу. І там виявляється, що це кундель! Після цього у вас удома з тещею гостро-короткий діалог.

Та згодом ви купуєте чудесне пойнтереня. Як його назвати? Безперечно – Джек, або Джой, або Стек! Ніколи в житті не прозивайте його Бровком чи Цяцею (коли вона сука), чи Терном. Привели ви песика додому. Теща ваша, подивившись примруженими очима на вас і на песика, піде до своєї кімнати, нічого не сказавши. Дружина питає, чи скоро в цуценяти буде чумка (отже, чи скоро здохне). На другий день починається дискусія на тему: хто витиратиме? "Я вже сьогодні п'ять разів витирала, а чумки ще нема!" — заявляє дружина. Витираєте, значить, ви... От ви витерли вже пізенько, лягаючи спати, поклали Джека на його місце і лягли. Джекові скучно, він скавучить. Теща заспокоює Джека: "Цить! Цить! Здох би ти йому!"

Так росте у вас ваш улюблений і чистопорідний Джек. Він росте, а ви витираєте. А ще водите Джека гуляти, щоб менше витирати. Водити песика з п'ятого-шостого поверху разів по п'ять-шість на день – дуже приємне спортивно-гімнастичне заняття. Зразу ви беретеся вчити Джека різних потрібних мисливських штук: іти за ногою, приносити поноску, шукати заховану якусь таку річ і т. ін. Веселі часи настають, коли в песика зубки починають прорізатися. Пес гризе черевики дружини. Тижнів на два ви переходите з дружиною на "ви"... А ще за кілька часу від улюблених тещиних нічних шльопанців залишилися дві недогризені стельки. Але ви все рівно Джека любите.

І так до перших роковин з дня уродин вашого хорошого песика. Потім непогано віддати песика для науки досвідченому єгереві. Та це дорого, і ваша дружина ніколи не придбає собі модельних черевиків. І ви прекрасно знатимете, почім тепер вівсяна крупа і пшоно, і що ваш Джек за один місяць з'їдає мінімум четверик коней.

І от, перше з Джеком самостійне ваше полювання на бекасів. Джек кидається, і з під нього вискакує... здоровенна жаба. А повернувшись колись із полювання, ви розповідаєте своїм приятелям, як Джек шукав бекасів, а потім прибіг до вас. "Що, — питаю, — нема?" "Нема!" — каже. А бекасів, товариші, треба смажити, не розчиняючи їх, з потрухами, з уздром. Ах, яка це смачна, благородна, ніжна дичина!

ВОВК

І

Вовк – лютий хижак, але боятися його нема чого.

Кіндрат Калистратович усім розповідав і всіх учив, що вовк – звір надто полохливий і боязкий. Він розповідав, що жив на хуторі, якраз на узліссі. Якось вовк занюхав його

овечок і уплигнув в кошару. Кіндрат прибіг і вовка зловив за хвіст...

Полювати вовка – це для мисливця і честь, і обов'язок, бо хто ж таки не почервоніє й очей долу не спустить, коли йому скажуть, що у Вербовому хуторі вчора вовки трьох овець зарізали та телиці лівий задок од'їли.

Ви питаєте, як туди добратися. Вам радять знайти там кривого Степана: він знає, де вовки. Кіндрат Калистратович приєднується, і вирушає.

II

Приїхали ви у Вербовий хутір, шукаєте кривого Степана. Він каже, що вовків тут нема, тільки зайці. Питаєте, хто троє овець зарізав. Степан каже, що позавчора Секлета заколола, так не вівцю, а кабанчика... "А телиці зад хто од'їв?" Степан каже, що десятий рік старшим корівником, і такого не траплялося.

Розтлумачуєте, кінець кінцем, у чім річ, і Степан Іванович заспокоюється. Каже, що кілометрів за п'ятнадцять звідси, у Попівському, ніби виють. І що справді ніби комусь зад од'їли... Не знає тільки кому – чи телиці, чи комусь іншому...

III

Їдете у Попівське. Кіндрат Калистратович, давній убийвовк, розповідає про вовчу облаву. Вовк залягає на день у густій хащі і там лежить до ночі і тільки вночі виходить. Коли вивчено його поведінку, тоді призначається облава. З'їздяться мисливці, зарані сповіщаються загонщики, з двох боків те місце обтягується шнурком, з прив'язаними на ньому прапорцями. З одного боку, де прапорців нема, розставляються на номерах охотники, а навпроти, здалека, заходять загонщики, запускаються, коли єсть, собаки... Звір піде на охотників, убік він не побіжить, бо боїться прапорців... І от почалася облава. Між кущами – мельк! – сіре. Чути постріли. А якась роззява то й не помітить. А дехто, помітивши вовка, — на грушу. Буває й таке. А дехто й собаку, замість вовка, стукне.

Кіндрат Калистратович аж упрів, оповідаючи про вовчу облаву. Очі йому блищать. Почервонів увесь. Слухачі зачаровані...

IV

Їдете, значить, ви на Попівське. Аж ось мчить з гори віз. Кобильчина летить галопом. Дядько кричить, що на горі, на пшениці, вовк. Кіндрат Калистратович каже, що нічого дивного: старі вовки ходять і вдень.

І справді, серед великого лану озимої пшениці побачили сірого звіра. Він нахилив голову і щось ніби винюхе. Потім починає гребти лапою землю. Всі, попригинавшись, розбігаються, як наказав старий і досвідчений убийвовк Кіндрат Калистратович, і починають оточувати звіра. Звір, видать, не дуже полохливий, бувалий звір, бо не видно, щоб дуже нервувався. Побачивши, що до нього наближаються люди, він потихеньку почав одходити, легеньким скоком подався на хутірець, прямісінько на Кіндрата Калистратовича. Підпустивши звіра метрів на п'ятдесят, Кіндрат Калистратович вистрелив. Звір дико зааяякав, підстрибнув і вдаривсь об землю. Кіндрат Калистратович його вдруге... Раптом із садка крайньої хати одчайдушний крик: "Тату! Нашу сучку вбили!" А через хвилину п'ять ясно вже було все. Зійшлися на

тридцяти. А по суці ще семеро цуценят залишилось...

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

ВАЛЬДШНЕП

Якось я запитав свого вірного товариша по охоті, чи хоче поїхати на вальдшнепів. Але товариш сказав, що весняної охоти не визнає. І розповів історію. Йому було 18 років. Була весна. І подобалася йому Галя, ще краща, ніж весна. Такої постаті, таких очей, такої коси, такого голосу і такого погляду ні в кого в світі не було! Хлопець пообіцяв дівчині, що прийде в суботу ввечері. Галя пообіцяла чекати у клуні. У суботу хлопець довго чекав, поки батьки полягають спати. Він одягнув сорочку, розчесав кучері, вимастив чоботи. Не пішов, а полетів. Поза садком. Панський тоді той садок був. І був тоді місяць май. Співали солов'ї. Верби стоять – ані шелесть! І от хлопець на перелазі. Став. Серце тьох-тьох-тьох!...Коли це хтось як тьохне його билем межі в'язи, так він тільки – ой! "До Галі, гемонський хлопець?! Я тобі дам Галі!" Хлопець кинувся на леваду, там впав і плакав. Не з болю – ні. Плакав, бо Галі не бачив.

І тепер, коли товариша іноді умовляють поїхати на весняне полювання, і він стане де-небудь над озерцем і бачить, як на качачий крик, те прохання, моління мчить зачарований селезень і каменем падає в воду, – товариш завмирає. Отак і він біг левадою до Галі... І коли він підіймає рушницю, не селезня бачить на озері, а себе на перелазі і... опускає рушницю!

Вальдшнеп, або лісовий кулик, – благородна птиця, трохи менша як наш голуб, темно-рудуватого кольору, з довгим дзьобом і довгими ногами. Птах лісовий, у нас не виплоджується, а тільки перелітає: навесні, коли мандрує на північ, на місця свого гніздування, і восени, коли повертається у вирій. Отоді їх і полюють. Полюють з лягавими собаками і на "тязі". Тяга – це коли навесні чи восени вальдшнеп перелітає, "тягне" – з одного місця на друге. Вранці й увечері.

Ви йдете на тягу зарані, щоб вибрати до сутінку місце, обдивитися, примірятися. Осінь... "Хор! хор! хор!" – чуєте ви вальдшнепові "позивні". Стріляєш. "Ну що? – кричить вам з другого кінця балки приятель. – Пудель?" "Пудель!" – відповідаєте ви, а собі думаєте: "Слава богу, що пудель! Хай собі пташечка живе!"

З собакою так само дуже цікаво полювати вальдшнепа. І здається, що не так навіть цікаво полювати вальдшнепа з собакою, як про те розповідати...

ДИКА КОЗА

Ю. В. Шумському

Це благородна, струнка й ніжна тварина. Стоїть вона серед кущів ліщини або на зеленій галявині і студену воду п'є. Благородна і в стрімкому вихорі-льоті, коли, налякана, не біжить, а стелеться. А ще благородніша вона тим, що через неї і завдяки їй можна виявити дуже несимпатичну породу роду людського – браконьєрів. Браконьєр – це, власне кажучи, людина тільки зверху. У баньках (у людей ці штуки звуться – очі) нема ні радості, ні суму, самі тільки хитрощі. У людей очі дивляться, а баньки в браконьєра – бігають. Серця в браконьєра нема. Замість серця в нього торбочка з

м'язів.

Дику козу полювати заборонено. Тільки з особливого дозволу можна одстрілювати певного часу самців-цапів, а браконьєрові закон не писаний, він іде в ліс і винищує і цапів, і кізочок, і маленьких козеняточок.

Юрій Васильович Шумський, чудесний артист і чудовий охотник розповів нам таку пригоду. Поїхав якось він з друзями до земляка у Дзвонкове. З ним був Платон Кречет, Галушка й дзвонар Квазимодський із собору Паризької богоматері. Приїхали і пішли в ліс. Там почули постріл і побачили, що браконьєр козу дику підстрелив. Юрій Васильович крикнув: "Стій!" Кинулись усі вчотирьох за браконьєром з козою. Галушка з Квазимодським трохи відстали, а Юрій Васильович та Кречет по п'ятах за ним. Прибігли в село й ускочили за тим чоловіком у хату. Питають, де коза, а чоловік і дружина, що саме колисала дитину, кажуть, що в лісі він не був. Тоді чоловіки почали всюди козу шукати, а її нема. Юрій Васильович пообіцяв браконьєрові, що нічого йому не буде, але хай скаже, де сховав. І тоді виявилось, що замість дитини жінка колисала козу. "Отакі браконьєри!" – закінчив оповідання Юрій Васильович Шумський.

Повертаючись одного разу з охоти, зайшов я по дорозі до давнього мого знайомого Максима Тудистрибни перепочити та молочком підкріпитися. Давно вже, років чи не з п'ять, я Максима не бачив. Зайшов. У хаті сама Максимова жінка. Попросив молока, а жінка така непривітна, каже: "Нема. Коза корову з'їла!" А коли прийшов Максим, то розповів, що застрелив три роки тому козу дику. За цим ділом його схопив лісничий. А далі суд і три роки з ізоляцією. "З ізоляцією та ще й без корови! Бо поки його три роки за козою носило, я й корову продала! Охотник!" – додала з притиском Максимиха. Навчило одного браконьєра, – подумав я сам собі.

Полюють дику козу облавою. Робиться це з дозволу відповідних організацій. Для охотника труднощі полювання на козу полягають у тому, щоб не помилитись і не бахнуть замість цапа козу-самицю.

Єдиний, на нашу думку, спосіб не помилитися, чи коза повз тебе летить, чи цап, – такий. Коли ви помітите, що десь у кущах щось шелестить, виймайте шматочок хлібця і, простягаючи його в руці, кричіть: "Кіз-кіз-кіз-кіз!" Вона, звичайно, зупиниться. Ви зразу ж питаєте: "Чи ти коза, чи ти цап?" Трапляються випадки, що цап мекне басом: "Я – коза!"

Убити цапа – це ціла подія в житті кожного мисливця. Траплялося й мені вбивати. Якось старий знайомий охотник запросив мене на цапа, бо мав дозвіл. Я зайшов наступного дня, зарядивши рушницю "чотирма кулями". "Рушницю, – каже мій знайомий, – поки що розрядіть і повісьте та йдіть сюди й сідайте, поговоримо!" Убив я тоді чи не ціле здоровенне блюдо дикого цапа! Ох, і смачна ж дичина!

ДИКА ГУСКА

Дику гуску можна їсти так, як і свійську гуску, – з пряженою капустою або з яблуками, з гречаною кашею і так. Різниця між дикою гускою й свійською така, що дика гуска ніколи не плодиться в нас на базарах. А запліювати дику гуску не легко, бо вона в нас на Україні дуже-дуже рідко плодиться, а тільки перелітає навесні на північ, а

восени – на південь.

Полювали ми з приятелем пізно восени дикі качки на річці Оскіл, на Куп'янщині. Полювали ми там дикі качки, довгенько щось полювали та й заповнювали дику гуску – казарку. Правду, як і завжди, казавши, дика гуска ота повз нас і не летіла, і не пливла, проте ми її заповнювали. Як це робиться, говорити не буду, бо у всякого мисливця у полюванні є свій стиль. Заповнював гуску мій приятель, бо в нього було більше набоїв, а я свого гаманця забув удома...

У казарки було лише прострелене крило, і вона собі ходила по хаті, навіть почала вже їсти крихти з паляниці й пити воду. Ми довгенько збиралися виїздити на станцію, довгенько прощалися з хазяями, де зупинилися, потім співали пісень. А коли їхали на возі до станції, то так співали, що люди з хат вискакували. "Що воно таке?" – питалися вони. "Охотники поїхали!" Співали ми аж до самої станції. Співали й у вагоні, а коли лягали спати, не знали, куди приткнути гуску. Приятель вирішив з нею примоститися на верхній полиці. Він говорив, що спить дуже чутко. Та от вранці гуска виявилася чомусь мертвою.

Дискусії про те, як вважати тепер гуску: чи її забито на полюванні, чи вона упокоїлася власною смертю, тривали недовго. Ухвалено було вважати її за законну дичину, бо ж її таки було, хоч і на крило, а проте підстрелено. А про те, що казарка спала з приятелем на верхній полиці, вирішили забути і нікому не говорити.

Гуску з'їли по приїзді на другий день. Усі кріпко хвалили смачну дуже гуску, а хазяйка одрізала в неї крила і повісила в кабінеті мого приятеля. Але він попросив жінку повісити їх над її туалетним столиком.

Як вороги взагалі весняної охоти, ми здебільша полювали дикі гуси восени, коли вони летять у вирій. Одно кепсько, що ніколи вони не плавають біля берега, а плавають серед озера, заповнювати їх дуже й дуже нелегко. Дика гуска – птиця вельми обережна й вельми сторожка, підкрастися до неї важко.

Одної благодатної осені ми з приятелем вирішили пополювати дикі гуси як слід, посправжньому. Ми знали одне велике озеро. Говорили ми про охоту на гусей, сидячи на лузі під ожередом сіна, увечері, після того, як постояли на качачому перельоті. Був ще з нами чудесний охотник, Йосип Явдокимович, у якого ми зупинялися, приїздивши з города на охоту. Він казав, що дика гуска – звір дуже мудрящий, тому він ще жодного разу не вистрелив її. Але один спосіб, щоб гусей настріляти, знав. Якось один пан взяв велику бочку, обтикав її всю бур'яном та серед озера й затопив. Накидав на дно важкого каміння та й затопив. Так, щоб можна було в неї влізти, сидіти й стріляти. Але пан не настріляв гусей, бо в суботу перед неділею, коли він мав приїхати й у бочку сідати, капосні хлопці з бочки каміння повикидали й цілу ніч з тією бочкою в озері товклися!

Ми вхопилися за цей спосіб. Дістали підходящу бочку, поставили її, накидавши на дно великого каміння й обтикавши бур'яном, серед озера, за тиждень, приблизно, до того, як мали прилетіти гуси.

Поставили ми її. А перед тим, як полювати, добре зарядилися, бо забули правило:

ідеш на озеро, так заряджай добре рушницю і не надто заряджайся сам. Вискочило це правило у нас тоді з голови.

Перед світом вийшли полювати. Приятель взяв з собою в бочку ще пляшку отого, що гріє (на випадок – змерзне!). Прийшли ми до озера, чимало там пововтузилися, доки приятель у човна сісти поцілів, а таки, кінець кінцем, поцілів... Одвіз я його до бочки. Біля бочки теж чимало клопоту було, доки я його в ту бочку посадив. Посадив і поплив до берега.

Невдовзі приятель почав кричати: "Рятуйте!" Виявляється, він забагато випив і не витримав рівноваги, бочка перевернулася, а рушниця втопилася. Ми з Йосипом Явдокимовичем доставили приятеля на берег. Потім Йосип Явдокимович поплив човном на те місце, виліз, побродив у болоті і знайшов рушницю.

А гуси летять, а гуси летять! "Кричи, – кажу приятелеві, – Гуси, гуси, гусенята, Візьміть мене на крилята Та понесіть до матінки". "До матінки, – каже він, – далеко! А от якби на піч!" (дуже був змерз приятель).

ПЕРЕПІЛКА

Чудесна пташка. Мініатюрна курочка. Сіренька, з чорненькими на пір'ячку крапочками. Вилупить свої жовтенькі пухнаті перепеленятка, отакусінькі, водить їх за собою й квокче. На ворога кидається, як він її дітонькам загрожує. Любить наш народ перепілку. Чудесна пташка!

От коли вже літній вечір настає, я питаю в матері дозволу йти з дідом Махтеєм перепілок ловити.

Біжиш і знаєш, що в діда Махтея в кишені вже манок отой, що так робить: "Сюр-сюр! Сюр-сюр!", – так, як перепілочка до себе перепела кличе. Так і дід Махтей сидітимуть і перепілок під сітку вабитимуть. А сітка тоненька-тоненька, дід сам зробив. Дід бере клітку, але не з пруттям, а напнуту сіткою, щоб як битиметься в клітці впійманий перепел, так щоб він собі об пруття голівки не побив. Сильно дуже стрибають у клітці впіймані перепели, на волю хочуть вирватись, і до крові розбивають собі голівки об тверде пруття. А від сітки вони тільки одскакують, і нічого їм не робиться.

Пішли... Уже ніч. Тільки-но вийшли за село поза старою грушею, звернули на межу, аж ось один: "Пать-падьом!", за ним другий, а там іще, й ще, й ще! Проходимо далеко, далеко межею. Аж за могилу. А праворуч і ліворуч стіна озимої пшениці. А на межі ромашки, і молочай, і чебрець, і дзвоники...

Тут уже дід Махтей зупиняються, витягають з кошика сітку. Я держу з одного боку сітку, а дід Махтей її розгортають, розпрямляють. Заносимо сітку й напинаємо її на пшеничні колоски біля самої межі. Дід тоді витягають манок і починають: "Сюр-сюр! Сюр-сюр! Сюр-сюр!"

Все ближче чути нервово "пать-падьом". Він уже під сіткою! Уже я його бачу! Я бачу, як крутить він голівкою сюди й туди, як на ніжки спинається, шукаючи чарівну спокусницю!

Згодом дід виплутує сіренького переляканого птаха з сітки. І питає: "А будеш до

чужих молодичь, захекавшись, бігати? Будеш у гречку стрибати?!" Ловимо ще і ще. Я засинаю, а потім чую, як дід обгортає мене своїм піджаком. Під ранок перепелів аж сім!

З рушницею полюють перепілки восени, коли вже просо вклоняється хазяїнові повними китицями пшоняної каші, а навкруги проса самі стерні та копи, та скирти... Тоді перепілки ситі. Вони запливають тоді жиром і, коли ви їх поскубете, перед вами не птиця, а грудка масла.

Коли полюєте перепілок з вашим власним собакою, то це найвища насолода. А коли приносите додому, пам'ятайте правила: обов'язково почистіть рушницю і не об'їдайтесь!

ЛОСЬ

Одного разу зчинився був гвалт, що під Києвом, у Пущі-Водиці, бачили в лісі лося. Зібралися місцеві охотники, позаряджали рушниці, наздогнали того лося, оточили. А то виявилася корова, та до того ще й ялівка, яка в лісі заблукала. У Києві одного лося я сам бачив, але саму тільки голову.

Лось – звір дуже здоровий: дорослий самець важить іноді більше як тонну. Полювати лося – річ дуже прибуткова, через те ми й узялися розповісти про спосіб цього полювання, хоч на Україні лосі й не плодяться.

Що треба для охоти на лося? Перш за все, ясно, рушницю. Можна гвинтівку чи карабін, можна штуцера, можна й просту собі дубельтівку, але набої повинні бути з жаканівськими кулями. Шротом лося не звалиш. Обов'язково – лижі, бо полюють лося взимку. Харчів брати так місяців на два, бо це полювання потребує чималого часу. Треба брати і величеньку діжку, щоб у ній можна було засолити пудів з п'ятдесят лосятини. А ще сіль беріть. Одягатись треба якнайтепліше.

Вантажитесь у вагон і їдете на північ: можна в Архангельський край, можна й у Вологодську або Кіровську область Росії. До обласного центра ви не їдете, бо в самім обласнім місті лосі не водяться, вони на периферії. Краще всього висідати на якійсь невеличкій залізничній станції, серед дрімучого, безкрайого лісу.

Висіли. Треба змайструвати вузько-довгі саночки, щоб везти усе потрібне. Обладнавши все як слід, надягайте лижі, запрягайтеся в саночки і на лижах весело і прудко вибігайте в ліс... І біжіть собі на лижах: усе ліском, усе ліском. Коли пощастить, то днів за два-три наткнетесь на лосячі сліди... Пильно вдивляйтесь вперед і переслідуйте лося. Відчуєте через два-три тижні втому, але ж, я гадаю, що ви вже почуваете, що й лось притомився, бо сліди його все глибші, все важчі. Підбадьоріться, – ось-ось перемога! Вже недовго... Днів через п'ять-шість ви вже наближаєтесь до лося, бо він уже не біжить, а тяжко йде, ступає. За два-три дні він од вас не далі як на п'ятсот метрів!

Аж ось ви бачите, що звір упав. Потім підвівся, ступнув разів із десять і знову впав. Ще раз підвівся, двічі ступнув і впав. Лежить! Ви підбігаєте на лижах до нього і падаєте на звіра. Декілька днів ви обидва відсапуєтесь. Звір питає: "Стрілятимеш чи різатимеш?" Просите почекати. А коли лось підвівся, ви його стріляєте. Тоді вже

білуйте, соліть м'ясо, викликайте радіограмою дружину з дітьми.

А як дружини не викликатимете, – грузіть солонину на санки й додому. Коли повернетесь додому, в Києві буде вже дві лосячих голови: одна у вас, а друга в мого приятеля. Мій приятель хотів був подарувати мені ту голову з страшними рогами, бо не мав де її приткнути: у передпокої – в хату не ввійдеш, в кабінеті – теж нема де повернутися!

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

ДРОХВА

Колись давно, коли мені тільки 7 років було, поїхав я з двома дядьками-куркулями полювати на дрохв. Чоловіки взяли мене, щоб коней поганяв на гарбі.

Їдемо ми. Повна гарба сіна, та ще кругом і бур'яном обтикана! Я спереду сиджу, коні поганяю, рушниці на сіні лежать, кошик з глечиками та з харчами. А дядьки лежать горілиць на гарбі й намагаються співати.

Оце було моє перше полювання на дрохву! Далеко у степу чоловіки побачили сім птиць. Дядьки залягли у пшениці, а мені сказали об'їхати дрохв і наганяти їх до них. Я все робив так, як казав мені дядько Дорош. Але дуже вже мені закортіло роздивитися дрохв. Особливо отого, найбільшого, що весь час, голову високо підвівши, на гарбу на мою поглядав! А з-за бур'яну погано було видко. От я встав на гарбі й визирнув через бур'ян. Як розженеться найбільший, а за ним і всі, – знялися й полетіли. Я так і впав у гарбу! А вони полетіли не на дядьків, а вбік!

Потім полювання вже не було: я коники ловив, а дядьки з глечиків у чарки наливали та закусували, потім співали. А дядько Дорош все намагався довести, що: "Дрохва – дуже полохлива птиця!"

А дрохва таки справді дуже полохлива і дуже сторожка птиця. Полюють її отак, як ото ми колись із дядьком Дорошем полювали: гарбу і воза обтикують бур'яном, гілками з листям, а потім, об'їздячи табуна, наганяють поволеньки на схованих охотників. А найцікавіший спосіб полювати дрохву – це підкрастись до табуна на постріл і торохнуть. До дрохв треба лізти на череві. То нічого, що на другому кілометрі вашого підкрадання ви вже не штанами будете лізти і не сорочкою, а голими ліктями й голими коліньми, що на третьому кілометрі вже з колін і з ліктів кров капатиме. Воно того вартує, бо дрохвятий смалець лікує від бешихи.

От ви вже підкралися метрів зна п'ятдесят! Останні зусилля, ще метр – і дрохви... здійсмаються й летять! Ви стріляєте "у божий світ, як у нову копійку", сідаєте, дерете натільну сорочку і перев'язуєте коліна й лікті! А потім уже потихеньку йдете додому.

Ви, ясна річ, не повірите, але одного разу я таки вбив дрохву. Убив, не підкрадаючись, а просто так – устрелив та й вже! Було це в серпні, віяв невеличкий вітерець. Бурячиння було високе й лапате, вітерець по нім тихенько лопотів, я поволі й потихеньку йшов, і дрохви мене підпустили, бо, очевидно, шум моїх кроків заглушало лопотіння гички. І я таки підстрелив малу дрохву.

Додому я їхав гордий. Святкувати здобич мало прийти чоловіка з двадцять. Я й сказав дружині, що краще однесу дрохву, хай там приготують, а ми всі туди підемо та й посидимо, дрохви поїмо! Сповістів я всіх, що дрохву їстимемо там-то й там-то, в суботу. Зібралися їсти ту дрохву 28 чоловік. А дрохва маленька була. Поїли дрохву, з'їли ще індичку й гуску (це вже свійські птахи) і салату олів'є порцій з п'ятнадцять з'їли, було там іще й де-воляй, і карського шашлику! Різноманітної там було, одне слово, дичини! Вітали всі мене з щасливим полем, кричали, щоб мені й далі не було "ні пера ні пуху", а потім співали.

На ранок були вдома довгі балачки, але вже більше не про дрохву, а про квартиру, про дрова, про черевики для доньки. Балачки закінчилися сентенцією приблизно такого змісту: "Та доки ж я і взимку у літньому пальті ходитиму?" — "Та ти ж сама розумієш: дрохва! Не часто вона трапляється!" — "Дрохва?! - перебивають вас. - Дрохву чоловік на зиму в теплі краї проводить!" Я мусив виправдовуватися, що випадково устрелив. А вже Миколі Івановичу, що ото дрохву готував, кажу, що коли принесу ще дрохву готувати колись, хай тримає в землі (щоб запах вийшов) не два дні, а місяців зо два! "Не витримає, - зогніє!" — "От і добре! Не так багато я заробляю, щоб дрохви їсти".

ДИКИЙ КАБАН, АБО ВЕПР

Коли говорять "дикий кабан" - не страшно, а як - "вепр", так уже й мороз ніби поза спиною і волосся на голові ворухитись починає. Найстрашніший дикий кабан - "одинець", - це запеклий кнур-індивідуаліст, старий досвідчений кнуряка, що прибивається до табуна тільки тоді, коли свині весілля справляють. Він тоді своїми страшними іклами розганяє кнурців-парубків, усі його рушниками перев'язують, він сидить, хрокає й чавкає, як колись пан-поміщик на весіллі у своїх кріпаків.

Дикі кнури-одинці зветься ще сікачами. Собак вони своїми іклами одним ударом січуть, а охотник, як побачить сікача, зразу бере на мушку або дуба, або грушу і сидить там тихий, як горличка. А потім уже всім і розповідає після четвертої стопки, як сікача стріляв, як сікач його з дерева кликав, а охотник на нього сів верхи! Завершується тим, що опівадача попід руки беруть і кладуть на канапу. А він і на канапі ще добиває сікача.

Ясна річ, що, полюючи сікача, можна мимохідь з десятків менших кабанів чи свиней настріляти, але головна ваша мета - сікач.

Розповідав мені якось Кузьма Дем'янович, дуже досвідчений мисливець, як сікач бігає. Полював мисливець кумпанією у Баб'ячій балці, яка підходила з того краю до глибоченького провалля... Понад балкою - ліс. За проваллям починається болото, а далі - річка. Полювали зайці, лисички, що трапиться. Був з ними й місцевий дідок-охотник. Він розповів, що в цьому болоті є табун диких свиней і здоровенний сікач бродить. Мисливці зразу ж рішили пройти болото, може ж таки пощастить наткнутися на табун свиней. Було їх 6 чоловік. Дідок не с хотів йти: "Боюсь!" - каже. Та й пішов у балку. А Кузьма Дем'янович увійшов в очерет, пройшов трохи, став, обдивляється. Справді, ніби стежки якісь в очереті. Пройшов ще трохи далі в очерет, вибрав таку собі невеличку

вроді галявинку, став, прислухається... Не чуть нічого... Згодом навіть задрімав трохи. Коли воно щось ніби як шелесне очеретом, та як хрокне! Кузьма підскочив і побіг до провалля. А потім з провалля вилетів, як хорт, добіг до лісу, й на грушу. Сів, звів курка, чекає. Довго сидів, нема нічого. Аж ось його гукають. Підійшли товариші, зняли його з груші, бо виліз високо. Виявилося, що то нічого не рохкало, а просто Іван Петрович висякався. А Кузьма і досі не розуміє, як він у 56 років з провалля вискочив і на грушу видерся.

Найчастіше полюють сікача з загонщиками. Коли на вас вискочить дикий вепр, і ви не встигли втекти, ви вже тоді його, ясна річ, стріляєте. Стріляти треба обов'язково кулею, цілитись у голову або в серце, бити треба наповал, бо поранений кабан – звір страшно лютий, він кидається на охотника, з розгону всаджує йому своє страшне ікло прямо в пуп і з криком "Ага, попавсь!" поре мисливця.

А коли кабан смертельно поранений, то лягає поруч пораненого охотника. І обидва помирають. Потім уже сходяться охотники і несуть і свого загиблого товариша, і дикого кабана до машини чи до залізничної станції. Ті, що несуть загиблого товариша, – дуже сумні, бо, їм дуже жалко хороброго мисливця. А ті, що несуть забитого кабана, – дуже веселі, бо такий мисливський трофей трапляється не дуже часто.

Трапляється дуже часто, що кабан, почувши чи довідавшись, що спереду стоять на номерах мисливці, повертається і йде на загонщиків. Бо він звір хитрий: знає, що у загонщиків, крім кілків та одчайдушного галасу, в руках нічого немає. Випадки такі кінчаються переляком, бо кабан поре людину тільки тоді, коли його поранено, а так він підбіжить, хрокне, налякає й, сміючись, побіжить далі.

Було таке й з нами на полюванні кабанів. Підняли загонщики в очереті на болоті кілька диких свиней і кабанів. Пішли кабани на охотників. Почулося там бах, там бах! Виткнувся один чималенький, так пудів на десять, вепр. Він крутонувся й помчав на загонщиків. Підбіг до одного парубчака-загонщика, тиць рилом у пуп. Перекинув, перестрибнув через нього, хрокнув, загигикав і помчав далі. Підбігли ми всі до того парубчака. А він так перелякався, що відразу в кущі побіг.

Убили ви дикого кабана. І отоді настає найтяжчий момент полювання диких свиней: переконати усіх приятелів, що це іменно кабан не простий, а дикий. Ви їм розкажете про ваше полювання, свідків називаєте і розплющену кулю калібра вашої рушниці показуєте... Але ніщо не допомагає: їдять і хвалять кабана, а не вас! А йдучи додому, вони, похитуючись, будуть реготатися: "Дикий кабан! Найшов дурних! А, до речі, почім свинина тепер?"

ГАГАРА

Одного разу відпочивали ми кумпанією після ранкової зорьки й підраховували, скільки хто з нас не знайшов битої смертельно качки. Нас було п'ятеро, і кожний не знайшов щонайменше п'ять-шість крижнів, штук по троє чирят та по одній широконосії... Посумували, позіхали, та що поробиш. Єсть іще ж вечірня зоряка, може, вона щасливіша буде. Лежимо під ожередом, розмовляємо.

Дідок один згадав, як він колись гагару стріляв. Дідів собака ув'язався за гагарою!

Гонить і гонить, гонить і гонить! А він на горбочку стоїть і все бачить. Собака до неї підбіжить, а вона тільки зубами – клац! Собака й одскочить! Нагнав-таки на діда, він вистрілив, з неї вроді дим пішов, а не впала, подалась далі й зникла... Дід вважав, що гагара – таке, ніби й лисиця, ніби й вовк.

Посміялися ми з дідової гагари. Але ніхто з нас із ним не сперечався, хоч знали, що гагара – це птиця.

Гагара ще й цікава птиця. І цікава іменно для запального охотника, а особливо для запального та ще й молодого охотника. Охотника-початківця.

Гагара плодиться не в нас, а на півночі. На наших озерах ми її бачимо на початку вересня й пізніше, коли вона мандрує з півночі на південь. По-латині вона зветься *Colymbus* (Колімбус). Завдовжки вона 65-75 сантиметрів, крило в неї – 38 сантиметрів, хвіст – 6 сантиметрів. Шия в неї довга, дзьоб – прямий, гострий. Восени вона вся зверху темно-бура, а голова й шия теж зверху – сірі. Знизу вона вся біла. Треба пильненько придивлятися, щоб за цими розмірами впізнати гагару. А от, коли всі виміри (65-75X38X6) ви зробили правильно і пересвідчилися, що по-латині вона зветься Колімбус, – отоді вже можна її й полювати.

Завжди мисливець повинен мати добрий запас набоїв. Приїхали ви, значить, на село з добрим запасом набоїв. Тягти з собою зразу всі набої на болото чи на озеро нема ніякої рації – ви їх залишаєте в хаті у того селянина, де зупиняєтесь. Виходячи на озеро, берете ви тридцять-сорок набоїв. І от ви побачили гагару. Стріляєте, і ваші тридцять патронів вилітають за тридцять-сорок хвилин! Але хіба ж ви відступитеся од бажання добути гагару?! Тому біжіть до хати, до свого запасу. Прибігли – набили патронташа, взяли два десятки в кишені – знову бігом на озеро. Підбігаєте до озера, а гагара, голубочка, плаває собі та хлюпочеться, пір'ячко своє дзьобом перебираючи. Починаєте знову стріляти. Вистріливши другу порцію набоїв, знову біжіть до хати, знову берете набої... Взяти зразу всі набої до озера – ніколи ви їх не візьмете, бо ви твердо переконані, що ось оцим уже пострілом ви обов'язково гагару встрілите!

Сумувати з того, що ви не встрілили гагари, – не сумуйте, і на той рік вона ще прилетить і ще дасть вам один, а коли захочете, то й кілька днів напруженого й запального полювання!

А чи можна взагалі встрілити гагару? Можна! Я вже вам відкрию цей секрет. Бачите, в чім річ: гагара дуже спостережлива птиця. І особливо пильно стежить за вашим пальцем, що на "собачці" лежить. Тому треба не дати їй помітити, коли саме ви натискуєте "собачку". Як це зробити? Робиться це так: ви становитеся до гагари спиною, ніби зовсім не звертаючи на неї уваги, рушниця лежить у вас через плече, в лівій руці у вас невеличке дзеркальце і ви через це дзеркальце націляєтесь. Гагара думає, що ви пудритесь, чи взагалі туалетитесь. А ви, через дзеркальце прицілившись, – бабах! І єсть гагара!

Яка ж радість, що у вас в руках справжній *Colymbus* (Колімбус), 75X38X6 см. Ви зразу знімайте з нього шкурку. Їсти його не можна, бо він рибою сильно одгонить!

ЕКІПРОВКА МИСЛИВЦЯ

Поради наші стосуватимуться мисливців, що полюють на території "від Кавказу до Алтаю, від Амуру до Дніпра..." Два принципи повинні керувати нами, коли ми екіпіруємось на полювання: 1. Їдеш на день, бери хліба на тиждень. 2. На величезній нашій території сила різного звіра може трапитись, тому до всього треба бути готовим. Треба брати набої, набиті різнокаліберним шротом, щоб було чим бити і бекаса, і тигра. Двадцять чотири набої ви кладете в патронташ, а штук 500-600 ви складаєте в спеціальний для набоїв ящик. Рушницю після пострілу треба чистити, тому беріть шомпол, щіточки, ганчірочки. Покладіть обов'язково екстрактора, бо набій у стволі може застрягти. Не забудьте бінокль і компас. Коли ви їдете полювати птицю, беріть для неї сітку. Для качок потрібні тороки. На вовка беріть тачку, на ведмедя чи лося – тритонку. Ці всі речі для дичини ви берете, коли їдете полювати па день-два...

Коли ж передбачається полювання тривале, беріть невеличкий льодник, де зберігатимете дичину. Не забудьте взяти з собою бочку для солоної дичини і кілька ящиків для копченої.

З одягу беріть штани, куртку, кепку чи капелюха, чоботи (дві пари: шкіряні і гумові), взимку до чобіт – повстяники. Плащ-палатка. Для полювання взимку – білий халат, для полювання влітку – зелений халат, для полювання восени – кілька халатів різного кольору, залежно від того, де полюватимете, чи на полі, чи в лісі, чи на лузі. Спальний мішок, рукавиці, накомарник, можна взяти невеличкий розбірний мисливський будиночок, можна навіть збудувати звичайнісінький курінь.

Не будемо рекомендувати, що саме з їжі має брати кожний мисливець. Беріть, що любите, але обов'язково беріть багато, бо обов'язково буде мало. Для харчів – рюкзак, торба, сітка. Для чаю чи кави – термос. Дві фляги: одна – для води, друга для того, хто що любить... Розуміється, що ви на полювання берете з собою казанок, кухоль, ложку, ніж, виделку, сіль, перець, лавровий лист, сиру картоплю, пшоно, моркву, петрушку, топірець (дрова рубати) і брусок (топірця гострити). Все це потрібно, щоб зварити кашу. Для швидшого розпалювання вогню (багаття) беріть із собою сухий спирт (не мокрий, від нього сліпнуть).

Кожний мисливець повинен мати бинт, вату, йод, стрептоцид, пеніцилін, шприц, голку для шприца, спирт (медичинський, а не якийсь інший) і камфору в ампулах... Непогано (хоч це й дуже складно!) мати з собою невеличку карету "швидкої допомоги".

Для собак беріть харчі, миску, свисток, сурму (для гончаків), поводок і нагая...

Здається, все! Екіпіруйтесь, дорогі товариші мисливці! Не забувайте нічого, бо все треба мати з собою!

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

З КРЯКУХОЮ НА ОЗЕРІ

I

Як попливти з Куп'янки річкою Осколом за течією, кілометрів за 20, допливете до села Сеньків. Там річка ділиться на три рукави-річища, і поміж ними багато островів і

озер. А серед озера – плеса, у яких є шуки, карасі, лини. Там є і чирята, і крижні, і широконоски... Біля села Сенькова, під горою, є озера Сердюкове і Кирмасове. І там качви, як гною.

II

Ви коли-небудь полювали з крякухою? Крякуха – це "підсадна" качка, така ніби собі звичайнісінька зовні вуточка, менша від свійської, менша від крижня, але більша за чиря. Крякухи – особлива порода качки, змішана свійська і дика. Вона сіренька, забарвленням пір'я скидається на крижня, але менша, як говорено вже, від крижня. Характерна її особливість та, що коли вона бачить чи чує навіть у повітрі льот чи то поодинокі качки, чи качиної зграї, вона "кричить", "крякає", закликаючи літаючих своїх родичів присісти до неї познайомитися. Отже, править крякуха за принаду для диких качок. На одну лапку в крякухи нашивається панчішка така шкіряна, а до тої панчішки кільце невеличке прикріплене. До кільця прикріплюється "грузило" – гирка, чи камінь, який поринає на дно в озері, а на шнурку плаває прив'язана крякуха, мов на якорі. Крякуха плаває, а ви замасковуєтесь, сидите й чекаєте... Стежте, щоб яструб не вкрав крякуху. Нарешті крякуха видає призивне: "Ках! Ках! Ках! Ках! Ках!" Ви дивитесь угору – пропливає зграйка чирят...

III

Збираєтеся з крякухою на озеро Кирмасове. Там дід Кирило карасі ловить. Тільки завтра він не йде, тому ви питаєте, як добратися на озеро. Дід розповідає, куди йти. На озері є його човен, яким можна скористатися. Тільки дід просить не зачепити його ятерів.

...Раненько вдосвіта ви берете рушницю, весло, кошика, де покахкує крякуха, і йдете на Кирмасове озеро... Довго ви шукаєте дорогу, а добравшись на потрібне місце, виштовхуєте човна, сідаєте і правуєте на озеро... Човен – непокірний... Він обов'язково хоче носом уїхати в дідів Кирилів ятір... Кінець кінцем ви вирулюєте на озеро, правуєте до плеса, прив'язуєте крякуху до грузила. Швидесенько запливаєте в кугу і чекаєте.

Ось пискнула очеретянка. Пробігла зеленим килимом із ряски курочка. Крякуха покахкує спокійно, але нічого ще нема. Аж ось зненацька щось велике шугонуло біля вашого човна... То водяний бугай. Невеличкий ваш рух, і бугай зникає.

Сходить сонце. Розтанув туман... Раптом крякуха кахкає. Високо-високо проплив над озером табун крижнів... Не приземлив його крякушин крик-заклик; помчав далі... А крякуха тріпонула крильцями і попливла... в очерет: одв'язалась! Прощай, крякухо! Перший раз не поталанило! А Іван Кирилович (чия крякуха) дуже пильно просив та наказував дивитися, щоб не одв'язалась.

Та не завжди крякуха розв'язується... То в новака-крякушника так іноді буває... А як нормально: крякуха плаває, хлюпощється, покахкує... І раптом лиска впливла з очерету. Обережненько, тихесенько колупаючись у рясці, лиска пливе до крякухи...

На крякушин крик-заклик по-різному реагують пролітні зграйки качині й поодинокі дикі вутята. Ось летить зграя чирят, їх дванадцятаро. Вони уважно дивляться, потім сідають. Але падають далеченько від крякухи, врозбрід, не купою.

Впали і хвилинку сидять, мов опудала, нерухомі... А потім уже поволеньки починають одне до одного підпливати, наближаючись до крякухи... Ви не ворушитесь, чекаєте, коли вони оплинуться до купи, щоб одним пострілом звалити, ну, як не всі дванадцять, то принаймні хоч трохи менше...

А то – сидите ви, замислившись, а біля крякухи уже трійко плаває... Коли вони прилетіли, як вони опинилися біля крякухи – ви тільки плечима знизуете. Ви цілитесь у першого крижня, що ближче до вас, з надією, що зачепите й другого за ним... А знаєте, як цілитись у сидячу качку? Не в неї безпосередньо треба націлятись, а під неї. Бах! – перший крижень закрутився на місці і раптом поринає, другий з криком зривається і летить на вас. Цього ви б'єте вльот... І уявіть собі – падає і цей... Тим часом виринає перший. Гордістю так і пашить від вас! От якби побачили ті, що завжди запитують вас, бачачи качки на ваших тороках: "Чи дорогі тепер качки?"

Та що там говорити: полювання з крякухою дуже добутиве, спокійне полювання, особливо для мисливців, котрі вже в літах, котрим уже бродити по болотах та лазити по очеретах, сказати би, важкувато... Тільки не захоплюйтесь дуже... Убили десятків чотири або п'ять і йдіть собі додому...

IV

Дід Лука кріпкий був узагалі мисливець, а ще кріпший крякушник. І крякухи в нього були такі, як ні в кого в світі. Дід розповідав, як одного разу біля його крякухи сіла сила-силенна крижня. Може, тисяча, може, дві, може, п'ять тисяч! Дід вистрелив (він завжди казав "попхнув") з обох стволів разом! Під'їхав човном, підбирає. Одна, дві, три, чотири, п'ять, шість, сім, вісім, дев'ять, десять, одинадцять, дванадцять, тринадцять, чотирнадцять, п'ятнадцять... П'ятнадцята... на вірвовочці. Крякуху вбив! Ох же ж і крякуха була! Одна в світі!

ЛЕБІДЬ

I

Розчудесні місця на річці Північний Донець. На річку треба добиратися з Харкова. Поїздом доїдете до Змієва, тут візьмете човна й попливете за течією Північним Дінцем... Потихесеньку ви допливете аж до Коропового хутора.

Наближаючись до Коропового хутора, Північний Донець ширшає і глибшає. Далі острівця невеличкий на вашій путі буде. А на тому острові під розлогою, старою, дуплястою вербою курінь побачите. Гонів за п'ять уже пором буде, щоб з лівого берега на правий переправитися. А на правім березі величенька серед лісу галявина, де й розлігся Коропів хутір. Ах, який чудесний Коропів хутір!

II

На цей раз у Коропів хутір ви не пливіть, а правуйте човна до отого зеленого-зеленого острівця. На березі біля куреня дід Кирило Іванович Дудка сидить. У солом'яному брилі й босий... Він розповідає, що короп порвав і поплутав йому снасть. Помовчавши трохи, Кирило Іванович починає розповідати, що той короп був кілограмів на двадцять! Вам краще повірити Кирилові Івановичу, щоб його не розгнівати, бо не розкаже вам, як він позатої весни на Лиманському озері лебедя стріляв... Кирило

Іванович дуже неохоче про того лебедя розповідає, додаючи: "А все той гемонський Васько! Якби не він, був би лебідь мій..."

III

Від Дінця, кілометрів із дванадцять, є село Лиман, і озеро Лиман. Озеро чудесне. На ньому колгоспники силу качок свійських і гусей розплodжують у природних умовах. А які там карасі!.. Ближче до села є ще озеро Чайки. А між тими озерами такий собі перешийок. Позатої весни, надвечір, прилітає Васько, онук дідів, і каже: "Діду-у-у! На Лимані два лебеді сіло! Їй-бо, правда! Швидше, а то полетять!"

Дід за рушницю та туди. Васько за ним. Хлопчик обіцяє, що з Федьком нажене лебедів на діда. Дід прибіг, сів в ямці, прикрився бур'яном, звів курки, чекає... Хлоп'ята забрели та потихеньку до лебедів підходили. Згодом лебеді полетіли прямо на діда. Він бере одного на мушку. Вистрелив, але пострілу нема. Дід впав у ямку і за чуба себе вхопив! Підбігають Васько з Федьком. Дивляться, а рушниця без набоїв! Не заряджена! Так отаке буває! Раз у житті довелося дідові лебедя стріляти, і забув рушницю зарядити! А все той Васько гемонський. "Швидше, - кричить, - швидше!" От тобі й швидше!

IV

Ви не смійтеся з діда Кирила, бо він розсердиться... Але запитайте: це було весною, а чи дозволено весною полювання? "То ж бо й є, що не дозволено! Так хіба ж отямишся, коли Васько, як навіжений, кричить: "Швидше, діду, бо лебеді сіли!", — каже дід.

Цієї весни знову сідали тут лебеді, але тепер Васько юннат, оберігає птицю. Такий завзятий, що як побачить когось із ружжом у заборонений час, - зразу до сільради! Та ще й дідові навесні наказує ховати рушницю.

Дід потім ще додав потихеньку: "Та воно, може, й краще, що тоді ружжо не "спалило", мав би я мороку, що навесні лебедя встрілив".

КОРОП

I

Чудесний мішаний ліс. Серед лісу ставок. Ліворуч над ставком - гребля, а праворуч - луки прослалися. У тому ставку отакенні коропи живуть. Голову колгоспу, що йому належить той чудесний ставок, ми знайшли на степу, біля комбайна, що якраз домолочував великий лан озимої пшениці. Він дозволив порибалити, бо був в гуморі. Рвонулись ми завзято до ставка.

II

Ви коли-небудь переживали такий момент, коли вам на гачок клюнув короп? Коли не переживали, обов'язково переживіть, а коли переживали, вам закортить цей момент пережити ще раз!

Уявіть собі таку картину: сидите ви над ставком рано-вранці, благословляється на світ. В руках у вас вудочка. Ліска у вас кріпка, гачок у вас сталевий, загартований, міцний. На гачку - зварена картопля. Ви дивитесь на поплавок так, як навіть, коли були женихом, не дивилися в голубі великі-великі очі своєї коханої... І раптом поплавок - сіп!

Ви за вудку – підсікли. І відчуваєте, що в руках у вас щось тріпоче! І бачите, що ліска ваша натяглася, а вудлище тремтить! Єсть! Він, короп! Ведете його до берега... Ще – крок, і він на березі... Раптом – ррраз! Лясь! Ви – смик! – гачок порожній, а короп, на мить отетерілий, ще стоїть перед вами... Які хвилини!..

Взагалі коропа в даному разі у вас нема: зірвався. Що робити? Були такі випадки, що рибалка стрибав у воду, щоб ухопити коропа руками. Даремно! Спокійніші рибалки в такий момент вигукують щось, залежно від темпераменту, і наживляють на гачок свіжу картоплю. Закидають знову і сердито сопуть.

А коли короп не зірвався, а його привезено додому, замариновано, чи зафаршировано, чи просто засмажено, ви закусюєте та й розповідаєте: "От як ухопило! От як потягло! Та я не з тих, щоб упустити..."

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

СОМ

Ви були коли-небудь на річці Осколі, що тече Харківщиною у річку Північний Донець? Не були? Побувайте!

На заплаві Осколу, поміж очеретами та верболозом, сила-силенна невеличких озеречок, вкритих густою зеленою ряскою, лататтям з жовтогарячими квітками-горнятами на довжелезних зелених батогах! А скільки там водяних лілій! Дівчатка, було, сідають на човника та водяні лілії збирають.

А скільки там диких качок! Як, бува, пощастить вам у тих місцях побувати навесні чи влітку, сідайте ви на човна-довбанку і пливіть ериком тихо-тихо. Тоді побачите чирят. А далі – он пробирається качка-крижень з криженятами... А болотяних курочок! На озерце не впливайте, а зупиніться біля нього і дивіться. Обов'язково побачите або білолобу лиску з лисенятами, або виводки чирят, крижнів, широконосок...

* * *

Тихо, тихо Оскіл воду несе... Якраз проти радгоспу річище в Осколу широченьке, вода чиста-чиста. Трохи ліворуч – велика ковбаня, ціле просто урвище під зверху тихою водою. Дід Панько розповідав, що там під водою дна не дістати. І купатися там не можна, бо вода затягує. Соми там живуть! Там такий один сом жив, що сохрани, господи, й помилуй! Ще за панів було, як дід бачив, що сом гусака з'їв. І вирішив дід з паном сома зловити. Коваль зробив величезного гака. На нього вчепили гусака чи гуску. Гака прив'язали на два зв'язані налигачі, прип'яли до осокура та пізно ввечері й закинули в Оскіл, бо соми полюють за здобиччю вночі.

Сидів Панько з паном, чекав. Коли це я-а-ак смиконе! А пан налигача не пускає, а Панько пана держить. Сом так витягли. Вчотирьох несли додому! Пудів на п'ять, як не більше! Розчинили, а всередині в ньому залишки панового мисливського собаки Джоя. Пан уже з'їв сома, коли довідався, де був Джой. Було тоді всім від пана, але було й панові гикоти та нудоти.

Коли ми питали, чи дід не бреше, що сом собаку з'їв, дід сказав, що у книзі Сабанєєва написано, що в Уфимській губернії сом проковтнув ведмедя, який

перепливав річку.

* * *

Сом дуже сильна риба, могутня. Одного разу розповідав мені один рибалка, як стояв на човні з вудками на Дніпрі. Раптом серединою Дніпра мчить проти води човен, і чути одчайдушний крик: "Рятуйте! Рятуйте!" На човні переляканий дідок, однією рукою в човна вчепився, а друга рука чомусь аж у воду з човна звислася. Виявилося, що це сом тягнув човна аж з-під Канева. Рибалка з дідом таки витягли того сома на берег. А в діда рука була шворкою ніби аж перерізана у зап'ясті, пальці пухлі та сині-сині... А сом був, як човен завбільшки... Сильна, як бачите, риба сом.

* * *

Сом – риба осіла. Живе в якійсь одній ковбані і майже ніколи її не кидає. Дорослий сом. Молоді соменки й соменята – ті меткіші, вони бродять по всій річці, на чужі "вулиці" запливають. Соми їдять рибу, жаб, каченят, гусят... Найкраще ловиться сом теплими літніми місяцями, вночі. Ловлять сомів вудочками, бере він і на спінінг, а великий – на спеціальні великі гаки. Чим наживляти гаки на сома? Черв'яками, живцями, жабами, можна чіпляти шматки м'яса і т. д.

На великих сомів на гака найкраще чіпляти гусака або гуску, собаку сетера-гордона або бурого чи гімалайського ведмедя. На білого ведмедя сом не бере, бо білий ведмідь звір полярний, а сом любить теплі води й не дуже холодних звірів.

Як ловити сома? Дуже просто: наживляйте гачка, сидіть і чекайте. Почне клювати – підсікайте. Підсікши – витягайте. Витягли – зразу ж беріть ножа і розчиняйте сома, бо були випадки, коли в сома в череві знаходили різні цікаві речі: копчену ковбасу, вареного рака й пару цілісіньких шпротів. Отже іноді сом вам принесе не тільки самого себе, а ще й неабияку закуску. Інтересна риба сом! А мені самому доводилося бачити такого завбільшки, як комбайн! Тільки трохи довшого.

ЩУКА

Значить, так: щука – це щука-риба роду жіночого, щупак – це щука-риба роду чоловічого, щученята, щупаченята, щупачки, щупелята – це таке собі – дріб'язок.

...Суперечка буяла страшна, аж трохи не до бійки: хто більшу впіймав щуку. Гордій Іванович, знаменитий спінінгіст, розповідав, що десь біля Бужина він витяг на спінінг щуку вагою 21 кілограм 310 грамів. Дід Круча слухав Гордія Івановича, а потім сказав, що то просто щупеля, і сказав, що колись впіймав щуку, що її сам Іван Сірко бачив. Три пуди з фунтом. І дід почав розповідати.

Колись він з друзями сидів на березі Підстепного лиману, під розлогою вербою. Довкола – безкрайній херсонський степ. З-під верби і далі поза вербою б'є джерельна вода. У протоці риба грає: окуні та щуки. Протока ця за розчехнутою вербою повертає вліво і поміж вербами берегами йде ліворуч у Фролів лиман, а праворуч – у Казначейський. Лимани сполучаються з річкою Конкою, що від Дніпра тече поруч річки Кринки під селом Кринками аж туди до села Козачих Лагерів, а там уже знову з'єднується з Дніпром... За селом за Кринками з Конки праворуч витікає невеличка, густо-прегусто вербами закучерявлена річечка Басанка, яка шанобливо пригортається

до могутнього Дніпра, а з Басанки невеличкий ерик іде у Дідів лиман, а круг Дідового лиману порозлягалися лимани Мала Злодіївка, Велика Злодіївка, Круглик, Шия...

...Посеред Дідового лиману був колись невеличкий острівець. А на тому островці росло три кущі калини. Давно це було, ще до цариці Катерини. Жив у ті часи десь аж під Херсоном дід Ступа з бабою Килиною, дітей не мали. Баба Килина була така люта та клята, що впіймала колись у себе в обійсті татарина і повернула йому голову очима назад. Дід налякався і втік. Він викопав між трьома калиновими кущами землянку та й оселився на тому островку. Але баба його знайшла. Дід схопився тікати, але потонув у ковбані. З того часу й прозивають лиман Дідовим лиманом. А баба у відьми пошилася. Навіть потім до Києва на Лису гору подалася.

Це так про Дідів лиман дід Кирюха розповідає. А дід Круча каже, що не вірить, що баба діда втопила. "А де ж, діду, Сіркова Іванова шука, на три пуди з фунтом?" — запитав у діда Кручі Гордій Іванович. Дід Круча подивився на небо, позіхнув, перехрестивши рота і сказав, що пізно, тому завтра про шуку розкаже.

* * *

...Дід Круча набив люльку і почав розповідати. Ще за його діда, як вийшло замирення з Гапонією (Японію дід Круча уперто називав Гапонією, а японців-гапопцями), усі почали палити панські економії. От і вони з дідом запалили у свого пана і втекли. І так дід Круча (тоді ще Іванко) разом з дідом опинилися аж в Основі, там уже й отаборилися. Батько Іванів з братами та з сестрами на Дальній Схід подалися, десь аж на Амурі опинилися, а він з дідом залишився. Коли все трохи вщухло, до діда і Івана переїхала баба.

"А коли ж уже про шуку, діду? Про Сіркову?" – Гордій Іванович до діда. А дід Круча далі розповідає. Якось він з дідом поплив у річку в Басанку. У Дідовому лимані в них ятері стояли. Так вони потрусять ятері, а тоді й балуються на щук у Басанці, на живця. Щук вони тоді ловили на живця багато. І трапилась така шука, що коли Іван тягнув, опинився у воді. Дід кинувся рятувати його. Добре, що нагодився Микита Пувичка. Разом і витягли шуку, як теля завбільшки. Три пуди й фунт! Голова, ну не менше, як у корови, тільки безрога. Ночви ікри з неї випустили...

"А звідки видно, що вона Сіркова?" – запитав Гордій Іванович. Дід Круча сказав, що в шуки на лобі впоперек була ніби літера "С". Сірко, значить... Мічена. Не дуже ми вірили дідові.

"Великі, – сам собі я подумав, – шуки бувають на світі! Три пуди й фунт! Історичні шуки!"

* * *

При нас дід Круча великої шуки ні разу не впіймав. Побило всі того літа щучачі рекорди одно симпатичне подружжя спортсменів, немолодих уже людей, Валентини Василівни та Гаврила Івановича. Скільки ж вони щук поперетягали! Та яких, до десятка кілограмів бували. І знаєте, на що? На доріжку! На блешню! Гаврило Іванович сідав на весла, а Валентина Василівна з доріжкою. Виїздили вони двічі на день: уранці й увечері. Як виїдуть, обов'язково мінімум з пів десятка щук і є!

Є ще один дуже оригінальний спосіб ловити щуки. Ви пливете понад берегом човном і пильно вдивляєтеся. Раптом бачите: стоїть під берегом величезна щука, мордою до очерету, видно, що вона якось важко дихає, а з рота в неї щось стирчить. Під'їздите потихеньку, щука не тікає. Ви її підсакою – рраз! – в човен. І бачите: щука вхопила великого судака і ніяк проковтнути не може! От у вас одразу і щука є, і судак!

Ловіть щуку яким завгодно способом, який вам найбільше до душі припадає на здоров'я вам! Чи ловив я великі щуки-монстри? Не ловив! А так – щученята, щупаченята, щупачки, щупелята, – такі траплялись! Брехати не буду!

САМІ СОБІ ШКІДНИКИ

Колись поїхав я навесні до одного мого доброго приятеля, директора радгоспу на чудесній нашій Полтавщині. Просто так поїхав: на лани подивитися, на луки, на зелені весняні пшениці... Ми гуляли полем. Директор раптом задер догори голову, скинув кашкета, махає ним і кричить: "Привіт! Привіт! Пожалуйте, пожалуйте!.. Куди це ви літали, друзі мої найщиріші?" Я подивився вгору. Над нами летіла величезна зграя чибісів. "От якби рушниця", – кажу я. Але директор відразу мене насварив. Він розповів, що чибіси сідають на бурякову плантацію і збирають шкідника – озиму совку. Навіть на нараді Федора Михайловича хвалили, що у нього на полі шкідників нема. Директор заборонив і ходити, й їздити повз буряки, щоб не наполохати друзів-чибісів!

* * *

Птахи – друзі наші. Але колись у дитинстві ми видирали пташині яйця, руйнували пташині гнізда. Більше зазнавали від нас лиха горобці. Ми лазили по бантинах, деколи падали. Тоді мама чи баба сварила, посилала сестру по бабу Мелашку, бо "Йванько заслаб". Приходить баба Мелашка, шепчуть, варять якесь зілля. Після такої гороб'ячої аварії довгенько було одвертаєшся від бантини, і від горобців.

Терпіли від хлопчаків і ластівочки, та й садові та лісові пташки: соловейки, шпаки, щиглики, чижі... І не пам'ятаю, щоб хтось вдома чи в школі говорив нам про те, щоб не займали ми, хлопчаки, пташиних гніздечок. Тільки баба сварилася, щоб не мучив мале пташенятко.

* * *

Ми знаємо, що діти трішки варвари. Наш обов'язок з дитинства прищеплювати любов до природи, до рослин, до тварин. І до свійських, і до диких. Чи не від того наші птахи і тварини дикі, що ми самі дикі?

Пам'ятаю, був я в Асканії-Новій. Там було багато дикого птаства: диких качок, гусей, лебедів. Нікого вони не боялись, плавали собі спокійно, коли ви підходили до ставка. Недалечко від стежки, під очеретом, сиділа на яйцях дика гуска. А під ганком, в будинку, де нас помістили, спокійно висиджувала діточок дика качка-крижень. Ми ходили по тому ганку, а крижень спокійно собі сидів на гнізді. Чому це так? Тому, що ніхто в Асканії-Новій не полохав птахів, не тюкав на них і не кидав грудками.

Сидить в нас усередині якась така лиха личина, що ніяк ти не можеш спокійно утриматися, як побачиш щось дике. Пам'ятаєте, як Л. Толстой змалював бариню? Їхала бариня санками взимку. Снігу було багато. Бариня була в міховій ротонді і т. д. І

вискочив заєць. Так бариня не втрималась, вискочила із саней і помчала, арярякаючи, за тим зайцем. Упіймати хотіла. Біжить, плутається в ротонді, падає... А біжить і арярякає. Як це характерно! Як це типово!

А скільки знаємо прикладів, коли в заповідниках чи в заказниках ті ж самі зайці, ті ж самі дикі кози від людей не тікають, людей не бояться і часто-густо підходять до людини й беруть корм із людських рук. Та хіба не можна всю нашу чудесну країну зробити таким заповідником?! Це – залежить од самих нас!

* * *

Серед птахів і серед звірів дуже небагато є шкідливих. Звичайно, не можна милувати таких птахів, як деякі кібці, шуліки, як сіра ворона і т. д., що нищать корисних птахів.

Яке ми маємо право руйнувати качачі гнізда? А ми ж знаємо, що по деяких місцях навесні місцеві пожильці виїзять човнами на морські коси, на озера і збирають повнісінькі човни качачих яєць. Хіба ми не знаємо, що є "мисливці", що не слідкують за своїми собаками-гончаками, які бігають-навесні по полю й нищать маленьких зайченят. Боротися з цим нам треба люто.

* * *

А візьміть нищення по наших річках та по ставках риби гранатами та пляшками з вапном. Це ж звірство? Скільки гине малька від такого вибуху. А коли скажеш такому "рибальці": "Що ви ото робите? Навіщо ви нищите рибу?", він на вас подивиться і прохрипить: "Що? Мо' хочеш спробувати бомби? Паняй, доки цілий!"

* * *

Усі повинні взятися за охорону нашої чарівної природи: і птахів, і звірів, і садів, і лісів... Нема стільки шкідників серед тварин, як є їх серед нас, серед людей! Ми – самі собі шкідники!

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

БЕНГАЛЬСЬКИЙ ТИГР

Полювати бенгальського тигра треба їхати в Бенгалію, бо це не простий тигр, як бачите, а бенгальський. Чому нас інтересує саме бенгальський тигр? Бо він найбільший з усіх тигрів на світі: завдовжки він 2,5-3 метри, хвіст у нього 80-95 сантиметрів.

На Бенгалію з Києва треба їхати так: як минете Васильків, Мотовилівку і Фастів – беріть на Жмеринку. Потім на Вапнярку, Роздільну й доїздіть до Одеси. З Одеси на Дарданелли, потім на Суецький канал, звідтам уже не так далеко до Індії. Приїхавши в Індію, питайте, як вам пройти на Брамапутру. Це річка в Бенгалії. Коли ви до неї дійдете, там недалечко тече Ганг. Між Брамапутрою й Гангом, у джунглях, найбільше плодиться бенгальських, або королівських тигрів.

Перед полюванням треба вам буде вибити довкола всі кобри і всі гримучі змії, щоб, бува, котра не вкусила, перехворіти на тропічну малярію, потім уже й полювати. Тигра полюють, бо він наводить жах на цілу округу, нападаючи на худобу, і навіть на людину.

Полюють його і для того, щоб мати величезну чудесну шкуру. А ще полюють, добуваючи тигрові великі й страшні пазури, висушують їх, труть на порошок і п'ють той порошок для хоробрості. Одно кепсько: щоб мати цей порошок, треба, виходить, убивати тигра, а щоб убити тигра, треба, виходить, мати порошок. Якщо порошку нема, будемо кріпитись не порошками, а духом!

Способів охоти на тигра є кілька. Є спосіб з диктом і з молотком. Берете ви аркуш дикту, так, приблизно, з метр у квадраті і невеличкий молоток. Ідете в джунглі, на весь голос співаєте, приманюєте тигра. Тут уже ви будьте уважним і пильним, щоб не прогавити того моменту, коли тигр припаде до землі й приготується стрибнути і зробити з вас попередню перед антилопою закуску. Як тільки він стрибоне, ви раптово повертайтеся до нього й наставляйте дикта. Тигр ударить всіма чотирма лапами в дикт і страшними своїми пазурами проб'є його. Ви зразу ж швидко-швидко-швидко бийте молотком по пазурах і загинайте їх, пристукуючи до дикту. Пригводжений до дикту тигр уже не страшний звір, а немічне кошеня.

* * *

Дуже поширений і непоганий спосіб полювати на тигра із слоном. Таким способом полюють тигрів індуські раджі й англійські лорди. Перед цим індуські раджі заздалегідь принаджують тигрів непридатними для роботи тубільцями. Потім на приручених слонах влаштовують курені. Вантажать туди віскі, бефи, пудинги й шампанське, а потім уже англійських лордів, індуських раджів та камердинерів. Починається полювання. Лорди й раджі їдуть, п'ють, їдять, а тубільці наганяють на них тигрів. Буває, що лорд застрелить не тигра, а тубільця. Далі полювання йде таким чином: тубільці вбивають тигрів, здійсмають із них шкури, англійські лорди везуть ті шкури додому і там хваляться, що власноручно вбили тигра.

Ми з вами, слава тобі господи, і не лорди англійські, і не раджі індуські, отже, нам з вами таку пишну охоту на тигрів організувати тяжко. Клопотний цей спосіб охотитись на тигрів. Проте його нам, як мисливцям, знати треба! Для цього й пишемо!

* * *

Непоганий і такий іще спосіб. Викопується величезна й глибочезна яма на стежці, якою тигри до Брамапутри ходять воду пити. Яма та зверху добре маскується. Тигри йдуть воду пити увечері, як уже смеркне. На цей час ви залазьте в ту яму. Залізли й сидіть тихо-тихо. Коли тигр впаде у яму, ви його лоскотіть. Тигри страшенно лоскоту бояться... Лоскотіть, і лоскотіть, і лоскотіть! Аж поки він не ляже, мов непритомний. Готовий! Залоскотаний тигр мертвіший од мертвого.

* * *

Є ще один спосіб охоти на тигрів. Але треба вміти довго бігти, весь час позад себе озираючись. Коли ви вже натренуєтесь бігати так, що випереджатимете кунделя, тоді вже можна їхати до Бенгалії на тигра.

Приїздите ви в Бенгалію, знаходите тигра, показуєтесь йому і свідомо ведете його за собою на зарані намічену вами галявину. Між Брамапутрою й Гангом трапляються величенькі шматки степу, де пасуться жирафи, антилопи, носороги й інші травоядні

тварини. Отуди ви тигра й ведіть. Із зброї ви маєте при собі тільки кинджал. Вийшовши на галявину, зразу біжіть! Тигр, розуміється, за вами... Отут і пригодиться ваша тренівка... Ви біжіть і частенько озирайтесь, поглядаючи на тигра. Дивіться, коли він підсковзнеться. А підсковзнеться він обов'язково. Тоді ви зразу на його і кинджал йому в серце. Тигр – ваш!

* * *

Охота на тигра, як бачите, небезпечна і клопітна. А найтрудніше те, що заполювати бенгальського тигра можна тільки в Бенгалії, а туди дуже далеко їхати. Будемо сподіватися, що з часом чи Бенгалія до нас наблизиться, чи ми наблизимось до Бенгалії, бо клімат як спостерігають тепер досвідчені географи, міняється. От тоді ми пополюємо! Бо заздалегідь уже будемо знати всі способи охоти на тигра, з якими оце ми вас познайомили.

ЕПІЛОГ

Не люблю епілогів! Не забудьте тільки, товариші, ось чого: 1) Бережіть пташині гнізда! 2) Винищуйте бродячих собак! 3) Кажіть усім замість "Драстуйте" "Боже тебе борони зруйнувати гніздо дикої качки!". 4) Любіть собак кровних і бережіть їх.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу